
ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ НАВЧЕНОСТІ СТУДЕНТІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ

УДК 378:811.161.2

Кошара Ю. М.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

У статті висвітлено проблеми використання тестового контролю. Виявлено шляхи уникнення необ'єктивних результатів оцінювання навчальних досягнень студентів з української мови (за професійним спрямуванням).

Ключові слова: *навчальний процес, українська мова, система освіти, самостійна робота, тестовий контроль, рівень сформованості знань, психологічний аспект, вірогідність результатів.*

Визначальним фактором забезпечення високої якості підготовки фахівців у ВНЗ є формування змістових і процесуальних аспектів освіти з урахуванням тенденцій суспільного розвитку. Одним із шляхів такого оновлення є запровадження в Україні кредитно-модульної системи навчання [1], що має забезпечити не лише всебічний розвиток особистості студентів, а й їхню високу професійну мобільність, навчити самостійно орієнтуватися в безмежному інформаційному просторі. Тому під час навчання студентів української мови важливого значення набуває урізноманітнення змісту й форм їхньої самостійної роботи та вдосконалення засобів контролю навчальних досягнень.

Система навчання у вищій школі – багатогранний процес, що складається з низки взаємопов'язаних елементів. Серед них важливе місце посідає контроль рівня навченості студентів, тобто організація зворотного зв'язку між викладачем і вихованцем як засобу управління навчально-виховним процесом. Посилення уваги до цієї проблеми зумовлюється не лише потребою визначити ступінь фахової підготовки майбутніх фахівців, а й необхідністю вдосконалення організації навчального процесу у вищій школі в цілому, оскільки перевірка й оцінювання знань, умінь і навичок студентів з певної навчальної дисципліни

виконують принаймні шість функцій: контрольну, навчальну, виховну, організаційну, розвивальну й методичну.

У сучасній системі стандартизованого контролю навченості студентів ВНЗ поширюється застосування тестової психо-діагностичної методики з альтернативним вибором відповідей, спрямованих на оцінку досягнутого ними рівня сформованості знань і вмінь.

Викладачі вищої школи надають перевагу тестовому контролю знань студентів як доступному й оперативному методу опитування. Тестові завдання стають частинами поточного та підсумкового контролю, а іноді повністю його замінюють. Студенти з цікавістю сприймають таке опитування, вважаючи його мінімально стресовим. Проблематиці тестування присвячено багато робіт, що висвітлюють різні аспекти проблеми: історію й досвід впровадження тестів в інших країнах [6, 10], специфічні труднощі, пов'язані з використанням тестів під час підготовки спеціалістів різного профілю [3, 4, 7], питання мотивації студентів у ході тестового контролю [2] тощо. Однак досі поза увагою спеціалістів залишається питання продуктивності застосування тестового контролю знань, умінь і навичок студентів під час вивчення курсу української мови (за професійним спрямуванням).

Мета статті – дослідити шляхи створення й доречність використання тестів у вузівському курсі української мови (за професійним спрямуванням). Відповідно до мети поставлено такі завдання: схарактеризувати поняття тестового контролю, визначити переваги й недоліки цього методу у навчанні студентів, встановити шляхи уникнення педагогічних помилок під час розроблення тестових завдань із предмета.

У сучасному психолого-педагогічному розумінні тест – це стандартизована методика дослідження, в основі якої лежить спеціально підготовлений і випробуваний набір завдань, що дозволяють об'єктивно й надійно оцінити досліджувані якості та властивості на основі використання статистичних методів [5]. Відчуваючи велику потребу в дидактичних тестах, викладачі намагаються створити власні, так звані неформальні тести з конкретною метою та для певних груп студентів. Неформальний дидактичний тест – метод педагогічної

діагностики, що створюється педагогом із метою максимально об'єктивно зафіксувати результати планованого ним процесу навчання студентів. Провідною метою використання педагогом тестів у навчальному процесі є попередній, рубіжний (тематичний, модульний, блоковий) та підсумковий контроль знань і вмінь студентів.

До основних форм тестових завдань належать:

- 1) завдання закритої форми (формату) із запропонованими відповідями.
- 2) завдання відкритої форми (формату) із вільно конструйованими відповідями.

Тестові завдання закритої форми мають складатися з трьох компонентів:

- а) інструкція до їх виконання;
- б) запитальної (змістовної) частини;
- в) відповіді(ей).

Тестові запитання відкритого типу передбачають вільні відповіді тих, хто тестується, тобто завдання без запропонованих варіантів відповідей. Йдеться про виконання студентом завдання згідно з власним баченням, що має бути твердженням із невідомою змінною.

Розглянемо й інші відомі варіанти тестового контролю знань студентів, до яких відносять:

1) короткочасне подання варіантів відповідей: студентові пропонують запитання, яке він має вивчити й подумки підготувати відповідь; після того йому на обмежений час показують варіанти відповідей, з яких він має вибрати один;

2) послідовне надання варіантів відповідей: студенту пропонується запитання, яке він вивчає і подумки готує на нього відповідь; далі йому показують перший варіант відповіді; якщо цей варіант співпадає з його рішенням, то він фіксує свою відповідь під номером 1, якщо він вважає його неправильним, то через деякий час йому надається другий варіант відповіді;

3) вибір відповідей: пропонуються самі відповіді, а потім їх обґрунтування;

4) парне запитання: правильний результат отримується тільки за умови двох правильних відповідях;

5) співвідносна або складно-вибіркова система: подаються декілька відповідей, що потрібно пов'язати між собою;

6) матрична система: питання й відповіді подаються у вигляді матриці;

7) конструктивно-вибірковий метод: відповідь формується шляхом синтезу із запропонованих на вибір частин;

8) мотивовані варіанти відповідей: кожен варіант відповіді доповнюється обґрунтуванням.

Лише проведення всіх указаних заходів забезпечує ефективне застосування стандартизованого контролю. Найбільш розповсюдженою формою оцінки відповідей на тести є тримірна: правильна відповідь плюс один бал, "не знаю" – 0, неправильна – мінус один бал. Можна дотримуватись під час створення завдань кількості відповідній 12 бальної системи оцінювання (12 запитань – 1 бал за кожну правильну відповідь), або у відсотковому співвідношенні 24/1, 36/1 і т.д.

Попри усі переваги застосування тестових завдань, відома проблема "вгадування" студентами правильних відповідей, що розглядалася в роботах О. Колгатіна [7, 8]. Це відбувається, коли студенти з низьким рівнем знань та вмінь розгублюються серед значної кількості неправильних відповідей, а студенти з високим рівнем навченості надто відповідально ставляться до кожного слова у завданні, тривалий час обмірковуючи варіант правильної відповіді. У подібних ситуаціях студенти починають хвилюватися, нерационально розподіляючи свій час, внаслідок чого їхні результати можуть бути неочікувано низькими. Для посилення вірогідності результатів тестового контролю необхідно компетентно й відповідально добирати завдання, враховуючи й психологічні аспекти навчання студентів: емоційний стан, здатність до соціальної адаптації (першокурсників), віковий максималізм і критичність, свідоме бажання розвиватися й навчатися. Під час створення тестового матеріалу слід уникати таких слів, як "усі", "ні одного", "ніколи", "завжди" і висловлювань "усі перераховані", "ні один із перерахованих". Саме за цих умов тестовий контроль сприятиме поступовому формуванню загально-розумових дій: аналізу, синтезу, порівняння, конкретизації, узагальнення, систематизації та класифікації, які Ж. Піаже

називає надпредметними, тобто такими, що діють у будь-якій сфері теоретичного пізнання й практичній роботі на усіх ланках навчання [9,413].

На основі проведеного дослідження встановлено шляхи уникнення необ'єктивних результатів оцінювання навчальних досягнень студентів з української мови (за професійним спрямуванням):

- 1) не використовувати більше 8-ми та менше 3-х варіантів відповідей;
- 2) не порушувати правила граматики, пунктуації й риторики;
- 3) не використовувати незрозумілих сленгових виразів (за винятком випадків складання тексту з метою вивчення цих слів);
- 4) розробляти взаємопов'язані завдання, де зміст попереднього завдання є підказкою для розв'язання наступного;
- 5) правильною відповіддю не може бути декілька варіантів, а лише один;
- 6) текст тестового завдання не має містити підказок;
- 7) створювати текст завдання таким чином, щоб варіанти відповідей були ключем для інших запитань;
- 8) використовувати завдання, правильність виконання якого залежить від правильності виконання іншого;
- 9) формулювати зміст запитання максимально точно, застосовуючи повторення та подвійне заперечення;
- 10) запитання має бути розлогим, а відповідь стислою;
- 11) добирати завдання, для розв'язання яких необхідно не більше, ніж 2–3 хвилини.

Отже, розроблення та впровадження тестового контролю у практику навчання української мови (за професійним спрямуванням) дозволить не лише отримати об'єктивні результати якості знань студентів, а й своєчасно виявити їхні помилки та вчасно скоригувати навчальний процес в цілому. Такий підхід допоможе студентам організувати свою пізнавальну роботу, навчитись відповідально й систематично вивчати навчальний матеріал, а викладачів спонукатиме враховувати можливості вихованців, визначати їхню реальну підготовленість до майбутньої професійної діяльності та визначати шляхи більш раціональної організації навчального процесу.

Література

1. *Головко М.В.* Особливості організації та вдосконалення системи навчання за умов Болонського процесу [Текст] /М.В. Головко, С.Г. Головко. – Проблеми освіти: наук.-метод. зб.— К., 2006. – Вип.43. – С. 7-11.

2. *Боднар П.М.* Роль комп'ютерного тестування в мотивації студентів при вивченні ендокринології [Текст] / П.М. Боднар, І.Є. Булах, І.М.Шило // Ендокринологія. –1996. – №2. – С. 114-117.

3. *Булах І.Є.* Мотивація навчання і валідизація оцінювання рівня знань [Текст]/ Булах, І.М.Шило // Педагогіка і психологія. Вісник АПН. – 1996. – №3. – С. 125-129.

4. *Гаджиева И.Х.*К вопросу о контроле знаний студентов по физиологии растений [Текст] / И.Х. Гаджиева, А.А. Абдурахманов // Вестник Башкирского университета. – 2001. – № 2 (II). – С. 145-146.

5. Енциклопедія освіти [Текст] / Акад. пед. наук України; *головний ред. В.Г. Кремень*. –К. : Юрінком Інтер, 2000. – С. 902.

6. *Кирилюк, А. А.* Тестирование студентов как метод оценки качества образования [Текст] /А. А. Кирилюк. – Высшее юридическое образование. – Омск. – 2005. –№1– С. 7–11.

7. *Колгатін О.Г.* Досвід впровадження автоматизованої системи діагностики навчальних досягнень з методів математичної статистики [Електронний ресурс] / Колгатін О.Г. // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2008. – №5. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em5/emg.html>– Заголовок з екрану.

8. *Колгатін О.Г.* Статистичний аналіз тесту з різними за формою завданнями // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи / За заг. ред. В.І. Євдокимова і О.М. Микитюка. – ХДПУ ім. Г.С.Сковороди. – Харків : ХДПУ, 2003. – Вип. 20. – С. 50–54.

9. *Пиаже Ж.* Избр. психол. тр. [Текст] / Ж. Пиаже – М. : Международная педагогическая академия, 1994. – С. 413.

10. Професійна освіта [Текст] :[словник: навч. посіб. /за ред. Н.Г. Никчалота ін.]. – К. : Вища шк., 2000. – С. 337.

Koshara Y. N. Test control students with learning Ukrainian language (for professional purposes) in credit-module systems

The problems of the use of test control are reflected in the article. Found out the ways of avoidance of the biased results of evaluation of educational achievements of students from Ukrainian (after professional direction).

Key words: *educational process, Ukrainian, system of education, independent work, test control, level of formed of knowledge's, psychological aspect, authenticity of results.*